

Finantsinspeksiooni järelevalvepoliitika ühisrahastusteenuse osutamisele

1. Eessõna

- 1.1. Ühisrahastus on üks alternatiivse rahastamise viise idufaasis ettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks, kes sõltuvad tavaliselt väikestest investeeringutest. Ühisrahastusteenus hõlmab üldiselt kolme liiki osalejaid: projektiomanik (rahastuse taotleja), kes esitab rahastamiseks projekti, investorid, kes esitatud projekti rahastavad, ning vahendav organisatsioon (ühisrahastusteenuse osutaja), kes viib teenuseosutajana internetipõhise platvormi kaudu kokku projektiomanikud ja investorid.
- 1.2. 9. novembril 2020. a jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503¹, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid (edaspidi Määrus). Määruse kohaldamisalasse jäävate ühisrahastusteenuste suhtes kehtib loakohustus alates 10. novembrist 2021. Määrus reguleerib ühisrahastusteenuse osutajate tegevust ning seab Euroopa Liidus ühised eeskirjad ühisrahastusteenuse osutamise, ühisrahastusteenuse osutajate töökorralduse, neile tegevusloa andmise ja nende järelevalve ning ühisrahastusteenuse läbipaistvuse ja turustamise kohta.
- 1.3. Eristatakse laenu põhist ja investeeringu põhist ühisrahastusteenust:
 - 1.3.1. laenu põhine ühisrahastusteenus on laenude andmise vahendamine, sealhulgas klientidele ühisrahastuspakkumiste tutvustamine ja hinnastamine ja/või ühisrahastusprojektide või projektiomanike krediidiriski hindamine;
 - 1.3.2. investeeringu põhine ühisrahastusteenus on ühisrahastuse eesmärgil kliendi korralduste ühine vastuvõtmine ja edastamine ning vabalt võõrandatavate väärtpaberite või aktsepteeritud instrumentide ilma kindla kohustuseta pakkumine avalikul platvormil, mis võimaldab investoritele piiramatut juurdepääsu.
- 1.4. Määrust ei kohaldata:
 - 1.4.1. kui projektiomanik on tarbija direktiivi 2008/48/EÜ² artikli 3 punkti a mõistes;
 - 1.4.2. muude Määruse artikli 2 lõike 1 punktis a määratletud teenustega seotud teenuste suhtes, mida osutatakse kooskõlas riigisisese õigusega;
 - 1.4.3. ühisrahastuspakkumiste suhtes, mille koguväärtus on üle 5 000 000 euro, mida tuleb 12-kuulise perioodi kohta arvestada järgmiste elementide summana: vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja ühisrahastuse eesmärgil aktsepteeritud instrumentide pakkumiste koguväärtus, ühisrahastusplatvormil laenude kaudu kaasatud summad ning määruse (EL) 2017/1129 artikli 1

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/1503, 7. oktoober 2020, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R1503&from=EN>.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0048&from=ET>.

Finantsinspeksioon

lõikes 3 või artikli 3 lõikes 2 sätestatud erandi kohaselt üldsusele tehtud vabalt võõrandatavate väärtpaperite pakkumiste koguväärtus.

- 1.5. Määruses sätestatud nõuded ei taga, et üksikud ühisrahastusprojektid ei muutuks maksejõuetuks või ei tekiks teisi projekti või projektiomanikuga seotud, investeerimisele iseloomulikke, probleeme. Nendega seoses kannab investor vastavat riski.
- 1.6. Käesoleva finantsjärelevalve poliitikadokumendi eesmärgiks on välja tuua Määruse alusel ühisrahastusteenuse osutajatele kohaldatavad üldnõuded, anda ülevaade teenuseosutaja ülesannetest ja kohustustest ning seeläbi aidata finantsjärelevalve subjektidel kohandada oma tegevus ja organisatsioon vastavaks Määruses ja muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele. Käesolevast poliitikadokumendist lähtuvaid rakendusmeetodeid kohaldatakse proportsionaalselt, arvestades finantsjärelevalve subjekti suurust, tegevuse mõju finantsüsteemile ning tegevuse laadi, ulatust ja keerukust.
- 1.7. Finantsinspeksioon selgitab vajaduse korral kohalduvat õigust, kuid ei osuta ise õigusabiteenust ning ei hinda ega anna enne tegevusloamenetlust eelhinnanguid konkreetse ettevõtte õiguslikele ja ärilistele lahenditele. Siduvad hinnangud antakse kehtiva õiguse kohaselt ametliku tegevusloamenetluse käigus.

2. Õiguslik alus

- 2.1. Finantsinspeksiooni seaduse (edaspidi FIS) § 3 lõike 1 kohaselt teostab Finantsinspeksioon riiklikku finantsjärelevalvet finantssektori stabiilsuse, usaldusvääruse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgil, et kaitsta klientide ja investorite huve nende vahendite säilimisel ning seeläbi toetada Eesti Vabariigi rahasüsteemi stabiilsust.
- 2.2. FIS § 57 lõike 1 kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus välja anda soovitusliku iseloomuga juhendeid finantssektori tegevust reguleerivate õigusaktide selgitamiseks või finantsjärelevalve subjektide suunamiseks.

3. Tegevusloa taotlemine

- 3.1. Ühisrahastusteenuse osutamisega alustamiseks peab juriidiline isik esitama taotluse, mis sisaldab kõiki Määruse artikli 12 lõike 2 alapunktides a-r ja Määruse artikli 12 lõikes 3 loetletud andmeid ja dokumente ning tasuma menetlustasu.
- 3.2. Tegevusloa taotlus tuleb esitada Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve (edaspidi ESMA) regulatiivse tehnilise standardi (edaspidi RTS)³ lisas 1 esitatud vormil⁴ ja lisada muude asjakohaste õigusaktide alusel nõutud andmed, dokumendid, tõendusmaterjalid, sealhulgas sise-eeskirjade projektid.
- 3.3. Taotleja peab Finantsinspeksioonile esitama igakülgse teabe teenuse kohta, mida osutada kavatsetakse. Sealhulgas peab esitatav teave sisaldama:
 - 3.3.1. teavet ühisrahastusplatvormide kohta, mida teenuse osutaja kavatses kasutada, sh teavet ühisrahastusteenuse osutaja juriidilise nime, kaubamärkide, veebiaadresside ning füüsiliste aadresside kohta;

³ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex VI, Draft RTS pursuant to Article 12(16) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 78-111. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

⁴ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex VI, Draft RTS pursuant to Article 12(16) of the ECSPR. Annex I, Application for authorisation as crowdfunding service provider, 26.02.2021, lk 82-111. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

Finantsinspeksioon

- 3.3.2. andmeid, mis võimaldavad hinnata ühisrahastusteenuse osutaja juhtimise kvaliteeti ning sisemist töökorraldust ja menetlusi, tagamaks õigusaktides sätestatud nõuete täitmise.
- 3.4. Ühisrahastusteenuse osutaja tegevusloa taotlusele tuleb lisada juhtkonda kuuluvate isikute osas täidetud küsimustik. Kui taotleja juhtorgani liige, prokurist, tegelik kasusaaja või füüsilisest isikust omanik on välisriigi kodanik, tuleb taotlejal muuhulgas esitada nimetatud välisriigi kodaniku kohta tema päritoluriigi ning iga kodakondsusjärgse riigi kohta karistusregistri väljavõtted.
- 3.5. Taotleja peab tagama, et taotlus vastab Määruses sätestatud ja selle alusel välja antud õigusaktide nõuetele ning esitatud dokumendid on koostatud piisava hoolsuse ja kvaliteediga.
- 3.6. Finantsinspeksioon soovib enne taotluse esitamist võtta ühendust Finantsinspeksiooniga, et tutvustada oma ärimudelit ning läbi arutada võimalused menetluse võimalikult sujuvaks läbiviimiseks.
- 3.7. Pärast taotluse saamist hindab Finantsinspeksioon Määruses sätestatud tähtaja jooksul, kas taotlus on täielik. Kui taotlus ei ole täielik määrab Finantsinspeksioon tähtaja puuduva teabe esitamiseks. Kui puudused ei ole tähtjaks kõrvaldatud või nende kõrvaldamise ei ole suhtunud piisava hoolsusega keeldub Finantsinspeksioon taotlust läbi vaatamast. Puuduvaks teabeks võib olla Määrusega nõutava teabe puudumine või esitatud teabe, arvesse võttes planeeritavat tegevust, mitte piisav sisuline käsitus kui ka dokumentides olevad olulised vastuolud või suured vormistuslikud minetused.
- 3.8. Kui Taotlejale on varasemalt Finantsinspeksiooni poolt väljastatud e-raha asutuse, makseasutuse, krediidiastutuse või investeerimisühingu tegevusloa või on vastava tegevusloa taotlemise menetlus käimas, ei ole Finantsinspeksioonile vajalik esitada teavet, mis on juba vastavas tegevusloa menetluses esitatud, tingimusel, et selline teave ja dokumendid on ajakohased ja Finantsinspeksioonile kättesaadavad. Juhul kui dokumendid on tegevusloa väljastamise ajast muutunud, tuleb need esitada uuesti. Finantsinspeksioon soovib tulenevalt suurest materjalide hulgast esitada andmed ja dokumendid korrastatud viisil ning grupeerituna, lisades taotlusele dokumentide nimekiri tabeli kujul. Varasemalt juba esitatud andmete ja dokumentide puhul tuleb nendele viidata, näidates ära dokumendi nime ja Finantsinspeksioonile esitamise kuupäeva.
- 3.9. Mitme tegevusloa omamise ja taotlemise puhul tuleb arvestada asjaoluga, et lisaks Määruse nõuetele tuleb täita ka vastava eriseaduse, valdkonna tegevust reguleerivate delegeeritud määruste või nende alusel välja antud õigusaktide nõudeid.
- 3.10. Kui Finantsinspeksioon peab vajalikus küsida taotlejalt lisaandmeid või -dokumente, peatub menetlustähtaeg lisaandmete ja -dokumentide nõudmise ja nõutud lisaandmete ja -dokumentide saamise vaheliseks perioodiks. Kui menetluse ajal tehakse taotlusega esitatud informatsioonis olulisi muudatusi või taotlejas toimuvad olulised muutused, tuleb sellest viivitamatult Finantsinspeksiooni teavitada. Oluliste muutuste korral (nt taotleja ühinemine, jagunemine, muudatused olulise osaluse omaja struktuuris, juhtide vahetus jmt) käsitleb Finantsinspeksioon teavitust kui uue taotluse esitamist, mille menetlustähtaeg hakkab kulgema alates vastava informatsiooni saamisest.
- 3.11. Finantsinspeksioon teeb igakülgset põhjendatud otsuse ühisrahastusteenuse osutaja tegevusloa andmise või tegevusloa andmisest keeldumise kohta ning teavitab taotlejat tehtud otsusest Määruses nimetatud tähtaja jooksul. Finantsinspeksioon ei välista ja palub Taotlejal arvestada võimalusega, et menetlustähtaeg võib pikeneda üle Määruses nimetatud tähtaja oludes, kui taotluste arv üleminekuperioodil on üheaegne ja põhjustab tavapäralt suurt halduskoormust Finantsinspeksioonile. Sellised menetlused ei too kaasa loa andmist tähtaja ületamise fakti tõttu ja luba antakse või selle andmisest keeldutakse esimesel võimalikul ajal.
- 3.12. Ühisrahastusteenuse osutaja teavitab põhjendamatu viivitusega Finantsinspeksiooni olulistest muutustest tegevusloa andmise tingimustes ning esitab Finantsinspeksiooni taotluse korral täiendavalt vajaliku teavet, et oleks võimalik hinnata muudatuste vastavust Määrusele.

Finantsinspeksioon

3.13. Ühisrahastusteenuse osutajal on Määruse artikkel 48 lõike 1 alusel õigus jätkata Määruse kohaldamisalasse kuuluvate ühisrahastusteenuste osutamist 10. novembrini 2022 või kuni tegevusloa saamiseni, olenevalt selles, kumb päev on varasem. Tulenevalt tegevusloa taotluste rohkusest ning tegevusloa menetluse võimalikust pikenedes punktides 3.7 ja 3.10 nimetatud juhtudel, soovib Finantsinspeksioon tegevuslubade taotlused esitada varakult ja esitamise eelnevalt Finantsinspeksiooniga kooskõlastada. Jättes tegevusloa taotluse esitamise üleminekuperioodi lõppu, tuleb arvestada võimalusega, et tegevusluba ei väljastata 10. novembriks 2022 ning tuleb lõpetada ühisrahastusteenuse osutamine.

4. Juhtimine ja organisatsiooniline lahend

4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et organisatsiooniline lahend on proportsionaalne tema tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega ning vastab teda ohustavate riskide suurusele ja olemasolule.

4.2. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgani ülesandeks on kehtestada asjakohane kord ja menetlused, et tagada teenuseosutaja tõhus ja usaldusväärne juhtimine. Juhtorgani ülesandeks on muu hulgas tagada ülesannete lahusus, talitluspidevus ja huvide konflikti vältimine ning seire tegemine nende rakendamise üle, tehes seda turu usaldusväärset ja oma klientide huve toetaval viisil.

4.3. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgan kehtestab ühisrahastusplatvormi kaudu vahendatud laenudega seotud riskide hindamiseks asjakohased süsteemid ja kontrollid ning teeb nende rakendamise üle seiret.

4.4. Sobivuse hindamine

4.4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja juht peab vastama asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele, seejuures peab juhil olema hea maine, piisavad teadmised, oskused ja kogemused ning võimalus pühendada piisavalt aega enda kohustuste täitmiseks, et tagada ühisrahastusteenuse osutaja tõhus ja usaldusväärne juhtimine. Kohustus tagada, et juht vastaks kehtestatud nõuetele, lasub eelkõige ühisrahastusteenuse osutajal endal. Samas on teatud juhtudel, näiteks tegevusloa taotlemise raames või hinnatavate isikute vahetumisel, kohustus edastada asjakohane informatsioon ning dokumentatsioon Finantsinspeksioonile. Juhtide hindamisel on oluline, et lisaks juhi enda hindamisele tuleb hinnata, et kogu juhtorgan vastaks õigusaktides sätestatud nõuetele ka kollektiivselt.

4.4.2. Finantsinspeksioon lähtub sobivusmenetluse läbiviimisel sobivusmenetluse läbiviimise juhendist⁵. Juhtide osas Finantsinspeksioonile informatsiooni edastamisel on vajalik täita Finantsinspeksiooni küsimustik finantsjärelevalve subjekti reguleeritud ametikohale valitava isiku kohta⁶.

4.4.3. Käesoleva dokumendi punktis 3.4 nimetatut tuleb Finantsinspeksioonile esitada ka ühisrahastusteenuse osutaja osanikul või aktsionäril, kellele kuulub 20% või rohkem osa- või aktsiakapitalist või hääleõigustest. Juriidilisest isikust osaniku või aktsionäri puhul tuleb eeltoodud informatsioon esitada tema juhtide poolt.

4.5. Sisekontrolli mehhanismid

4.5.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab looma piisava sisekontrolli süsteemi ning rakendama piisavaid sisekontrolli meetmeid, mis hõlmavad ühisrahastusteenuse osutaja kõiki juhtimis- ja tegevustasandeid. Tõhusas sisekontrolli süsteemis rakendatakse kolme kaitseliini põhimõtet.

⁵ Sobivusmenetluse läbiviimise juhend. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/sobivusmenetluse-labiviimise-juhend>.

⁶ Vorm finantsjärelevalve subjekti reguleeritud ametikohale valitavast isikust teavitamiseks. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/sobivusmenetluse-labiviimise-juhend>.

Finantsinspeksioon

Üldised nõuded, millest Finantsinspeksioon lähtub organisatsiooni struktuuri hindamisel, rakendades seejuures proportsionaalsuse põhimõtet, tulenevad Finantsinspeksiooni soovituslikust juhendist „Suunised sisejuhtimise kohta“⁷.

- 4.5.2. Organisatsioonis peab olema tagatud rollide lahusus ning kontrollifunktsiooni täitvad isikud peavad olema sõltumatud ja ei tohi osaleda muudes tegevustes, mis kätkevad nende tegevustega kaasnevat huvide konflikti ning mis ei võimalda täita kontrollifunktsiooni piisava tõhususega.
 - 4.5.3. Sisekontrolli mehhanismid peavad tagama, et teenuseosutaja tegevus vastaks õigusaktides ja siseeeskirjades sätestatule. Oluline on kehtestada reeglistik regulaarse sisekontrolli läbiviimiseks, eesmärgiga kontrollida sise-eeskirjade ajakohasust ja vastavust õigusaktides sätestatud nõutele. Oluline on teostada regulaarset kontrolli ka osutatava teenuse kvaliteedi üle ning oma tegevuses puuduste tuvastamisel teha asjakohased korrektuurid siseprotseduurides.
 - 4.5.4. Tõhusas sisekontrolli süsteemis on määratud aruandlus- ja alluvusahelad, mis võimaldab läbi viia tõhusat seiret, aitavad tuvastada probleemkohad varakult, tagavad, et kõik töötajad teavad enda rolli organisatsioonilises struktuuris ning teavad oma tööülesandeid, nendega kaasnevaid huvide konflikte ning rakendavad tõhusaid meetmeid nende vältimiseks.
 - 4.5.5. Tõhusa sisekontrolli süsteemi toimise tagamiseks on Finantsinspeksiooni ootus, et olulised juhtimisega seotud isikud, mh juhatuse liikmed, vastavuskontrolli ja riskijuhtimise funktsioon on organisatsioonisisene ning enamjaolt asub tegevusloa väljastanud liikmesriigis.
- 4.6. Huvide konflikti maandamine ja vältimine
- 4.6.1. Vältimaks huvide konflikti peab ühisrahastusteenuse osutaja omama ja kohaldama sisereegleid ja tagama, et ühisrahastuse projektiomanikena ei aktsepteerita ühisrahastusteenuse osutaja olulist osalust omavaid osanikke või aktsionäre, juhte ega töötajaid ning nendega kontrolli kaudu tihedalt seotud füüsilisi või juriidilisi isikuid. Ühisrahastusteenuse osutaja ei tohi omada osalust ühisrahastuspakkumistes, mida tema ühisrahastusplatvormi kaudu korraldatakse.
 - 4.6.2. Kui ühisrahastusteenuse osutaja kuulub konsolideerimisgruppi, tuleb arvestada ka grupist tulenevate huvide konfliktidega.
 - 4.6.3. Huvide konflikti maandamise ja vältimise kord peab olema kirjalikult dokumenteeritud ning see peab arvestama ühisrahastusteenuse osutaja tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega. Huvide konflikti maandamise ja vältimise kord peab muu hulgas hõlmama vähemalt järgmist:
 - 1) huvide konflikti tuvastamine ja konfliktolukorra kirjeldus;
 - 2) meetmed, mida rakendatakse huvide konflikti lahendamiseks;
 - 3) ülesannete asjakohase lahususe tagamise põhimõtted;
 - 4) seotud osapooltega tehingute tegemise põhimõtted;
 - 5) muud asjakohased põhimõtted ja meetmed, mis aitavad vältida ja maandada huvide konflikti;
 - 6) potentsiaalsetest või tegelikest huvide konflikti olukordades klientide teavitamine.
 - 4.6.4. Ühisrahastusteenuse osutaja peab oma veebilehel avalikustama potentsiaalsete ja tegelike huvide konflikti tekkimise võimalikud olukorrad, selle tõttu tekkivad riskid ning meetmed huvide konflikti maandamiseks. Vastavat informatsiooni tuleb hoida ajakohasena, eriti olukorras kui tuvastatakse uus võimalik huvide konflikti allikas. Avaldatav kirjeldus peab olema piisavalt detailne, et investorid oleksid enne ühisrahastusprojekti investeerimist piisavalt informeeritud.
 - 4.6.5. Ühisrahastusteenuse osutaja peab projektiomanike suhtes üles näitama hoolsuskohustust ning kontrollima nende tausta. Kontroll peab hõlmama projektiomanike suhtes minimaalselt sellise

⁷ Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse suunised sisejuhtimise kohta. Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/banking-and-credit/eba-suunised-sisejuhtimise-kohta>.

Finantsinspeksioon

ametliku teabe kogumist, mis võimaldab ühisrahastusteenuse osutajal veenduda, et projektiomanikku ei ole karistatud äriühinguõiguse, maksejõuetusõiguse, finantsteenuseid käsitleva õiguse, rahapesuvastase õiguse, pettusi käsitleva õiguse ja ametialast vastutust käsitleva õiguse riigisiseste normide rikkumise eest ning projektiomanik ei ole asutatud Euroopa Liidu asjaomase poliitika alusel koostööd mittetegevas või suure riskiga kolmandas riigis.

4.6.6. Kontrolli läbiviimise protsessi kirjeldus peab olema kirjalikult dokumenteeritud ning juhatuse poolt kinnitatud. Ühisrahastusteenuse osutaja peab olema suuteline Finantsinspeksioonile tõendama, et on vajalikud kontrollprotseduurid projektiomanike suhtes läbi viinud.

4.6.7. Huvide konflikti maandamisel ja vältimisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma ESMA RTS-is⁸ väljatoodud nõuetest.

4.7. Operatsioonirisk

4.7.1. Operatsioonirisk on risk saada kahju sisemiste protsesside, inimeste tegevuse või süsteemide ebaadekvaatsusest või mittetoimimisest oodatud viisil või välistest sündmustest. Operatsiooniriski juhtimise korraldust käsitleb Finantsinspeksiooni soovituslik juhend „Nõuded operatsiooniriski juhtimise korraldamiseks“⁹.

4.7.2. Talitluspidevus on järelevalvesubjekti võimekus jätkata pärast olulist ärikatkestust teenuste osutamist ettemääratud vastuvõetavatel tasemetel. Talitluspidevuse protsessi korraldust käsitleb Finantsinspeksiooni soovituslik juhend „Nõuded finantsjärelevalve subjekti talitluspidevuse protsessi korraldamisele“¹⁰.

4.7.3. Talitluspidevuse kavas käsitletakse ühisrahastusteenuse osutaja tegevuse lõpetamisega seotud riske. Kava peab sisaldama sätteid kriitiliste funktsioonide täitmise kohta, mis olenevalt ühisrahastusteenuse osutaja ärimudelist võivad sisaldada sätteid tagasi maksmata laenude jätkuva teenindamise, klientide teavitamise ja varade hoidmise kokkulepete üleandmise kohta.

4.7.4. Ühisrahastusteenuse osutajad peaksid ärimõju analüüsi alusel koostama info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) süsteemide talitluspidevuse tagamise kavad (talitluspidevuse plaanid), mis tuleb dokumenteerida ja heaks kiita nende juhtorganites. Nendes plaanides tuleb konkreetselt arvestada riskidega, mis võivad IKT-süsteeme ja IKT-teenuseid kahjulikult mõjutada. Plaanid peaksid toetama eesmärke kaitsta ja vajaduse korral taastada oma ärifunktsioonide, tugiprotsesside ja infovarade konfidentsiaalsus, terviklus ning käideldavus. Samuti tuleb ärimõju analüüside ja usutavate stsenaariumite alusel välja töötada reageerimis- ja taasteplaanid. Nendes plaanides tuleb täpsustada, millistel tingimustel plaanid käivitatakse ning milliseid meetmeid tuleb rakendada, et tagada vähemalt ettevõtte kriitilise tähtsusega IKT-süsteemide ja IKT-teenuste käideldavus, talitluspidevus ja taastamine.

⁸ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex IV, Draft RTS pursuant to Article 8(7) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 68-73. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

⁹ Nõuded operatsiooniriski juhtimise korraldamiseks. Arvutivõrgus: https://www.fi.ee/sites/default/files/2019-08/N%C3%B5uded%20operatsiooniriski%20juhtimise%20korraldamiseks%20uus%20redaktsioon%20ET_0.pdf.

¹⁰ Nõuded finantsjärelevalve subjekti talitluspidevuse protsessi korraldamisele. Arvutivõrgus: https://www.fi.ee/sites/default/files/2018-08/pp_nr_06.1_20170202_Nouded_finantsjarelevalve_subjekti_talitluspidevuse_protsessi_korraldamisele.pdf.

Finantsinspeksioon

- 4.7.5. Talitluspidevuse kava koostamisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma ESMA RTS-is¹¹ väljatoodud nõuetest.
- 4.7.6. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgan on kohustatud vähemalt kord kahe aasta jooksul läbi vaatama usaldatavusnõuete kohased kaitsemeetmed ja talitluspidevuse kava.

5. Kapitalinõuded

- 5.1. Kliente võivad ohustada ühisrahastusteenuse osutajatega seotud võimalikud riskid, eelkõige operatsiooniriskid. Klientide kaitsmiseks riskide eest peavad ühisrahastusteenuse osutajal igal ajal olema kehtestatud usaldatavusnõuete tagamiseks kohased kaitsemeetmed.
- 5.2. Usaldatavusnõuete kohaste kaitsemeetmete summa on neljandik eelmise aasta püsivatest üldkuludest, mis vaadatakse läbi igal aastal ja mis peavad hõlmama laenude teenindamise kulusid kolme kuu jooksul, kui ühisrahastusteenuse osutaja vahendab ka laenu andmist, kuid mitte vähem kui 25 000 eurot.
- 5.3. Usaldatavusnõuete kohased kaitsemeetmed on ühte järgmist liiki:
 - 5.3.1. omavahendid;
 - 5.3.2. kindlustusleping;
 - 5.3.3. kahe eelmise punkti kombinatsioon.

5.4. Omavahendite piisavus

- 5.4.1. Õigusaktid seavad miinimumnõude teenuseosutaja omavahenditele. Omavahendid koosnevad laiemast instrumentide ringist kui ainult osa- või aktsiakapital. Näiteks võivad omavahendite koosseisu kuuluda ülekurs, jaotamata kasum, jooksva aasta kasum, moodustatud omakapitali reservid. Omavahendite summa leidmisel tuleb nendest teha kohustuslikud mahaarvamised (näiteks teenuseosutaja immateriaalsetesse varadesse tehtud investeeringud).
- 5.4.2. Täpsema loetelu lubatud omavahendite instrumentidest ja kohustuslikest mahaarvamistest annavad ette kapitaliregulatsioonimääruse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013)¹² artiklid 26-30 ja 36.
- 5.4.3. Teenuseosutaja omavahendid peavad olema minimaalselt 25 000 eurot või üks neljandik eelmise majandusaasta aruandes fikseeritud püsivatest üldkuludest, sõltuvalt sellest kumb on suurem. Tegevust alustava teenuseosutaja puhul kasutatakse äriplaaniga esitatud püsivate üldkulude prognoosi. Kui äriühing tegutses ka enne tegevusloa taotlemist, peab ta esitama audiitori aruande, mis kinnitab omavahendite suurust.
- 5.4.4. Omavahendite miinimumnõue peab olema täidetud igal ajahetkel. Kuna jooksva aasta kahjum kuulub omavahenditesse, siis vähendab jooksva aasta kahjum koheselt omavahendeid. Teenuseosutaja peab jooksvalt jälgima omavahendite nõude täitmist. Finantsinspeksioon jälgib omavahendite suurust järelevalvelise aruandluse baasil. Tegevusloa taotluse hindamisel vaatab Finantsinspeksioon läbi sisemise kapitalijuhtimise sise-eeskirja, milles peab olema kirjeldatud sisemine protsess, millega teenuseosutaja tagab omavahendite nõude pidevat järgimist. Kapitalijuhtimise protsessi üheks osaks on sisemine kapitaliseerituse piirmäär, mis peab olema

¹¹ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex V, Draft RTS pursuant to Article 12(16) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 74-77. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

¹² Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidasutuste ja investimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R0575&from=EN>.

seatud seaduse miinimumist kõrgemal tasemel ning mille rikkumine käivitab juhtimismeetmed eesmärgiga parandada kapitaliseeritust.

- 5.4.5. Tegevust alustava teenuseosutaja puhul peavad omavahendid tegevusluba taotledes ületama miinimumnõuet piisava varuga, et oleks võimalik kanda tegevuse alustamise perioodil kantavaid kahjumeid ja täita omavahendite nõuet igal hetkel pärast tegevusloa väljastamist. Omavahendite miinimumnõuet ületava varu hindamisel lähtutakse äriplaani baasproгноosist ja stressitestist. Stressitest kajastab riski, et äriplaani käivitamine võtab rohkem aega, kulud osutuvad planeeritust suuremaks ja tulud väiksemaks.

6. Nõuded teenuse osutamisele

6.1. Individuaalne laenuportfelli valitsemine

6.1.1. Individuaalse laenuportfelli valitsemisena käsitletakse ärimudeleid, mille puhul ühisrahastusteenuse osutaja eraldab ühisrahastusprojektidele automaatselt vahendeid vastavalt investori poolt eelnevalt kindlaks määratud parameetritele ja riskinäitajatele. Ühisrahastusteenuse osutaja peab individuaalse laenuportfelli valitsemise pakkumisel avaldama investoritele teabe, mis hõlmab portfellis sisalduvate laenude loetelu, portfelli keskmist intressimäära jmt. Individuaalse laenuportfelli valitsemise pakkumiseks peab ühisrahastusteenuse osutaja looma siseprotsessid ja meetodid ning kasutama asjakohaseid andmeid. Seejuures peab teenuseosutaja võtma arvesse kindlaks määratud kriteeriume ja teisi tegureid krediidiriski hindamiseks. Võimalusel kontrollima ka projektiomaniku poolt varasemate maksekohustuste täitmist, maksehäireid ja muid asjakohaseid allikaid, mis iseloomustavad projektiomaniku varasemat maksekäitumist. Individuaalse laenuportfelli valitsemisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma Euroopa Pangandusjärelevalve (edaspidi EBA) RTS-is¹³ väljatoodud nõuetest.

6.1.2. Ühisrahastusteenuse osutaja, kes pakub individuaalset laenuportfelli valitsemist, lähtub riskijuhtimisraamistiku loomisel (sh riskikategooriatesse määramine) EBA RTS-is¹⁴ väljatoodud nõuetest. Enne eelnimetatud EBA RTS-i jõustumist, peab ühisrahastusteenuse osutaja, kes pakub individuaalset laenuportfelli valitsemist, riskijuhtimisraamistiku loomisel lähtuma vähemalt Määruses sätestatud nõuetest.

6.2. Tegevuse edasiandmine

6.2.1. Tegevuse edasiandmine (*outsourcing*) on järelevalvesubjekti poolt lepingu alusel, arvestades õigusaktides sätestatud erinõudeid ja piiranguid, kolmanda isiku (teenuse pakkuja) teenuste kasutamine, mille sisuks on tegevuste ja toimingute jätkuv teostamine, mis on vajalikud järelevalvesubjekti poolt klientidele teenuse(te) osutamiseks ning mida tavaolukorras teostaks järelevalvesubjekt ise.

6.2.2. Ühisrahastusteenuse osutaja ei või tegevusi edasi anda sellisel viisil, mis võib takistada ühisrahastusteenuse osutaja sisekontrolli läbiviimist või ühisrahastusteenuse osutaja üle vajalikul tasemel järelevalve teostamist. Ühisrahastusteenuse osutaja peab hindama igakülgset ja põhjalikult tegevuse edasiandmise vajalikkust.

¹³ Consultation Paper. Draft Regulatory Technical Standards on Individual Portfolio Management of loans offered by crowdfunding service providers under Art. 6(7) Regulation (EU) 2020/1503, 04.06.2021, lk 12-29. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Consultations/2021/Consultation%20on%20draft%20RTS%20on%20Individual%20Portfolio%20Management%20of%20loans%20offered%20by%20crowdfunding%20service%20providers/1013925/CP%20on%20draft%20RTS%20on%20crowdfunding.pdf.

¹⁴ Viide lisatakse RTS-i jõustumisel.

Finantsinspeksioon

- 6.2.3. Tegevuse edasiandmine ei vabasta ühisrahastusteenuse osutajat vastutusest edasiantud funktsioonide eest ning ta vastutab täielikult õigusaktides sätestatud nõuete täitmise eest. Tegevuse edasiandmine ei tohi takistada ega mõjutada edasiantud tegevuse kvaliteeti ega toimimist.
- 6.2.4. Kui ühisrahastusteenuse osutaja otsustab tegevuse edasi anda kolmandale isikule, peab ta järgima Finantsinspeksiooni soovituslikus juhendis „Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele (*outsourcing*)“¹⁵ sätestatud nõudeid.
- 6.2.5. IKT-teenuste osas ei kehti võrreldes muude valdkondade tegevuste edasiandmisega erisusi. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama riskijuhtimisraamistikus määratletud riski juhtimise meetmete tõhususe, kui IKT-teenuseid ning mis tahes tegevuse IKT-süsteeme ostetakse sisse, sh kontserni ettevõtetelt, või kui kasutatakse kolmandaid isikuid. Finantsinspeksiooni järelevalvepoliitika ja konkreetsemad nõuded on kehtestatud Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendi „Nõuded finantsjärelevalve subjekti infotehnoloogia ja infoturbe korraldusele“¹⁶ punktis 3.4 „Välise teenusepakkuja kasutamine“.

6.3. Vara hoidmise teenuse ja makseteenuste osutamine

- 6.3.1. Vara hoidmise teenuse või makseteenuste osutamisel peab ühisrahastusteenuse osutaja esitama klientidele teabe, mis hõlmab teenuse kirjeldust ja teenuse osutaja isikut: kas teenust osutab ühisrahastusteenuse osutaja ise või teeb seda kolmas isik. Kui ühisrahastusteenuse osutaja teeb maksetehinguid, mis on seotud vabalt võõrandatavate väärtpaberite ja ühisrahastuse eesmärgil aktsepteeritavate instrumentidega, hoiustab ta neid vahendeid krediidiasutuses.
- 6.3.2. Tegevusloa taotlemisel peab ühisrahastusteenuse osutaja teavitama Finantsinspeksiooni sellest, kas ta kavatses osutada asjakohase tegevusloa alusel makseteenuseid ise või annab ta makseteenuste osutamise tegevusluba omavale kolmandale isikule edasi. Kolmandale isikule tegevuse edasiandmisel tuleb lähtuda käesoleva dokumendi punktis 6.2 sätestatust.
- 6.3.3. Vara hoidmise teenuse osutajal peab olema tegevusluba vastavalt direktiivile 2013/36/EL või 2014/65/EL. Makseteenuseid võib osutada isik, kes on makseteenuse pakkuja vastavalt direktiivile (EL) 2015/2366. Ühisrahastusteenuse osutaja peab veenduma, et tal endal või isikul, kes osutab talle vara hoidmise teenust või makseteenust, on olemas asjakohane tegevusluba.
- 6.3.4. Nõuded makseteenuste osutamiseks tegevusloa saamiseks on Eesti õiguses sätestatud makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses (edaspidi MERAS)¹⁷. Kui MERAS nõuded on rangemad Määruse ja selle alusel välja antud siseriikliku õiguse nõuetest, tuleb lähtuda MERAS-s sätestatud nõuetest. Vara hoidmise üldnõuded on sätestatud väärtpaberituru seaduses¹⁸.

6.4. Teenuste piiriülene osutamine

- 6.4.1. Teenuseid võib piiriüleselt osutada, kui ühisrahastusteenuse osutajal on tegevusluba ja ta on teenuste piiriüleseks osutamiseks esitanud Finantsinspeksioonile Määruses sätestatud teabe.

¹⁵ Nõuded finantsjärelevalve subjekti poolt tegevuse edasiandmisele (*outsourcing*). Arvutivõrgus: <https://www.fi.ee/et/juhendid/pangandus-ja-krediit/nouded-finantsjarelevalve-subjekti-poolt-tegevuse-edasiandmisele-outsourcing-uus-redaktsioon>.

¹⁶ Nõuded finantsjärelevalve subjekti infotehnoloogia ja infoturbe korraldusele. Arvutivõrgus: https://www.fi.ee/sites/default/files/2020-06/N%C3%B5uded%20finantsj%C3%A4relevalve%20subjekti%20infotehnoloogia%20ja%20infoturbe%20korraldusel_e_%20kinnitatud.pdf.

¹⁷ Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020021?leiaKehtiv>.

¹⁸ Väärtpaberituru seadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104122019004?leiaKehtiv>.

7. Investorikaitse

7.1. Krediidiriski hindamine

- 7.1.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab hindama ühisrahastusprojekti ja projektiomaniku krediidiriski. Krediidirisk on risk, mille kohaselt tehingu vastaspool ei ole võimeline või ei soovi täita endale võetud kohustusi. Hindamiseks vahendatud laenudega seotud riske, peab teenuseosutaja kehtestama asjakohased süsteemid, tõhusad põhimõtted ja menetlused (riskijuhtimisraamistik), need avaldama ning teostama nende rakendamise üle seiret.
- 7.1.2. Ühisrahastusteenuse osutaja peab kehtestama meetodika ühisrahastuspakkumise hinna määramisel aluseks oleva ühisrahastusprojekti ja projektiomaniku krediidiriski hindamise ja ümberhindamise kohta. Krediidiriski hinnang peab tuginema vähemalt kahe viimase majandusaasta aruannetele, kui need on kättesaadavad, projektiomanikult kogutud asjakohasele teabele ning muule asjakohasele kogutud teabele. Ühisrahastusteenuse osutaja peab meetodikas sätestama krediidiriski hindamise sagedused ning protsessid, kusjuures hindamise sagedus peab hõlmama vähemalt laenu andmise hetke, tõenäoliste makseraskuste tekkimise hetke, kohustuste täitmata jätmist ning kui võimaldatakse investori väljumist enne laenu lõpptähtpäeva saabumist.
- 7.1.3. Ühisrahastusteenuse osutaja peab ühisrahastusprojekti vahendamise riski hindamisel tuginema ühele või mitmele konkreetsele parameetrile või riskinäitajale, näiteks äritegevuse liigile või sektorile või krediidireitingule. Ühisrahastusteenuse osutaja, kes kohaldab ühisrahastusprojektidele krediidireitingut või teeb ettepanekuid ühisrahastuspakkumiste hinnastamise osas, peab kehtestama meetodika krediidireitingute arvutamise, hinna või intressimäära määramise kohta. Kui kalkulasioon põhineb raamatupidamisaruannetel, mida ei ole auditeeritud, märgitakse see selgelt meetodi kirjelduses.
- 7.1.4. Riskijuhtimisraamistiku loomisel peab ühisrahastusteenuse osutaja panema muu hulgas paika meetodika projektide krediidireitingute arvutamiseks, kui ta riski hindamisel tugineb krediidireitingutele, ja ühisrahastuspakkumiste hinnastamiseks, sh ühisrahastuspakkumiste krediidiriski hindamiseks. Krediidireitingute ja ühisrahastuspakkumise hinna määramise aluseks oleva riskijuhtimisraamistiku loomisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma EBA RTS-is¹⁹ väljatoodud nõuetest. Enne eelnimetatud EBA RTS-i jõustumist, peab ühisrahastusteenuse osutaja riskijuhtimisraamistiku loomisel lähtuma vähemalt Määruses sätestatud nõuetest.
- 7.1.5. Finantsinspeksioon tugineb krediidiriski hindamisel Määrusele ning keskendub ühisrahastusteenuse osutaja sise-eeskirjade nõuetekohasuse hindamisele. Üksikute projektide hindamine ning nendest tulenevate riskide realiseerumine on ühisrahastusteenuse osutaja, projektiomaniku ja investori vastutus. Investorile avalikustatud informatsiooni miinimumloetelu ja õigsuse eest vastutab projektiomanik ja ühisrahastusteenuse osutaja.

7.2. Kaebuste menetlemine

- 7.2.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab kaebuste menetlemiseks kehtestama korra ja protseduurid, millest juhindub teenuse osutamisega seotud kaebuste lahendamisel. Kaebuste menetlemise korra peab teenuseosutaja avaldama oma veebilehel. Ühisrahastusteenuse osutaja peab oma veebilehel avalikustama ka kaebuste esitamise standardvormi, mida kliendid saaksid kaebuste esitamisel kasutada. Kaebuse saamisest alates peab ühisrahastusteenuse osutaja 10 tööpäeva jooksul kinnitama kaebuse kättesaamist ning määrama kaebusele vastamise tähtaja.
- 7.2.2. Vastus kaebusele peab olema motiveeritud ning vastama kaebuses esitatule. Kui ühisrahastusteenuse osutaja klient ei jää tema kaebusele esitatud vastusega rahule või ta ei ole ettenähtud ajal teenuseosutajalt kaebusele vastust saanud, on tal õigus pöörduda

¹⁹ Viide lisatakse RTS-i jõustumisel.

Finantsinspeksioon

Finantsinspeksiooni poole. Finantsinspeksioon selgitab kohalduvat õigust ning vajadusel pöördub täiendavate selgituste saamiseks teenuseosutaja poole, kuid ei lahenda tekkinud vaidlusi ega anna kaebusele õiguslikku hinnangut, v.a seaduses sätestatud juhtudel. Ühisrahastusteenuse osutaja peab oma veebilehel avaldama selged ja arusaadavad viited selle kohta, et kliendil on õigus kaebusega Finantsinspeksiooni poole pöörduda, sh Finantsinspeksiooni kontaktandmed. Kaebuste menetlemisel, asjakohase korra ning standardvormi loomisel peab ühisrahastusteenuse osutaja lähtuma ESMA RTS-is²⁰ sätestatud nõuetest.

7.3. Makseviivituse määra avalikustamine

- 7.3.1. Ühisrahastusteenuse osutaja, kes osutab ühisrahastusteenust, mis seisneb laenude andmise vahendamises, peab oma veebilehel hästi nähtavas kohas avalikustama vähemalt viimase 36 kuu jooksul pakutud ühisrahastusprojektide makseviivituse määrad. Samuti peab teenuseosutaja avaldama nelja kuu jooksul pärast iga majandusaasta lõppu aruande, millega on muu hulgas hõlmatud nii eeldatud kui ka tegelikke makseviivituse määrasid puudutav. Eeltoodu eesmärgiks on anda investoritele arusaam ühisrahastusplatvormil pakutavate laenude toimimisest, riskidest ja tootlusest.
- 7.3.2. Makseviivituseks loetakse olukorda, kui: (i) ühisrahastusteenuse osutaja hinnangul ei ole tõenäoline, et projektiomanik suudab täita oma krediitkohustusi täiel määral, rakendamata asjakohaseid julgestusmeetmeid (nt maksepuhkuse andmine, laenu restruktureerimine, saneerimismenetlus); või (ii) projektiomanik on lepingujärgset maksekuupäeva ületatud rohkem kui 90 päeva.
- 7.3.3. Ühisrahastusteenuse osutaja arvutab ühe aasta keskmise makseviivituse määra võttes aluseks ajaloolise perioodi (minimaalselt 36 kuud) ning kasutades 12-kuuliseid vaatlusaknaid. Ühe aasta keskmise makseviivituse määra arvutuskäigu nimetaja peab sisaldama 12-kuulise vaatlusakna alguses vaadeldud mitte-makseviivituses olevaid laene. Lugeja peab sisaldama kõiki nimetajas sisalduvaid laene, millel on olnud vähemalt üks makseviivitus 12-kuulise vaatlusakna jooksul. Ühisrahastusteenuse osutaja peab makseviivituse määra arvutama ning avaldama ka riskikategooriate kaupa, mis on paika pandud riskijuhtimisraamistikus.
- 7.3.4. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et tal on olemas protseduurid ja meetodid, arusaam ning oskusteave makseviivituste tuvastamiseks ja makseviivituse määrade arvutamiseks ning avalikustamiseks. Makseviivituse tekkimisel peab ühisrahastusteenuse osutaja sellest viivitamatult investoreid teavitama. Makseviivituse määrade arvutamisel ja avaldamisel peab lähtuma ESMA RTS-is²¹ sätestatud nõuetest.

7.4. Teadmiste kontroll ja kahju kandmise võime simuleerimine

- 7.4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab hindama mittekogenud investori teadmisi ja kogemusi ning seda, kas ja millised pakutavad ühisrahastusteenused on mittekogenud investoritele sobivad. Selle jaoks peab teenuseosutaja koguma investorilt vajalikke andmeid ja dokumente ning veenduma esitatu õigsuses. Enne investeeringu tegemist peab investorile olema tutvustatud riskihoiatust ning investor peab kinnitama, et on riskihoiatuse kätte saanud ja mõistab seda.

²⁰ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex III, Draft RTS pursuant to Article 7(5) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 55-67. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

²¹ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex VII, Draft RTS pursuant to Article 20(3) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 112-117. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

Finantsinspeksioon

7.4.2. Investoril peab olema võimalus simuleerida kahju kandmise võimet, mis arvutatakse 10%-na investori netoväärtusest, mis hõlmab nii investori sissetulekuid, varasid kui ka kohustusi. Kahju kandmise võime simuleerimiseks peab ühisrahastusteenuse osutaja välja töötama kalkulaatori, mille abil saab investor hinnata oma netoväärtust. Investori teadmiste kontrollimisel ja kahju kandmise võime simuleerimisel peab lähtuma ESMA RTS-is²² sätestatud nõuetest.

7.5. Lepingueelne järelemõtlemisaeg

7.5.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab määrama lepingueelse järelemõtlemisaja, mille jooksul potentsiaalne mittekoogenud investor võib oma ühisrahastuspakkumisega seotud investeerimispakkumise või huvi avaldamise põhjenduste ja tagajärgedeta igal ajal tühistada. Järelemõtlemisaeg algab hetkest, mil potentsiaalne mittekoogenud investor esitab investeerimispakkumise või avaldab huvi, ning lõpeb nelja kalendripäeva möödumisel. Teenuseosutaja peab investorit aegsasti teavitama järelemõtlemisaja olemasolust, selle kestusest ning investeerimispakkumise või huvi avaldamise tagasivõtmise korrast. Teenuseosutaja ei tohi raskendada investori poolt investeerimispakkumise või huvi avaldamise tagasivõtmist ning peab investorile eeltoodud teabe esitama selgel ja täpsel viisil.

7.6. Investeerimise põhiteabedokument

7.6.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et investoril on enne investeeringu tegemist võimalus tutvuda investeerimise põhiteabedokumendiga ning veenduma, et projektiomaniku poolt koostatud põhiteabedokument on selge, arusaadav ja mitte-eksitav. Põhiteabedokument peab kajastama laenuühise ja investeeringuühise ühisrahastuse erijooni ning sellest peab nähtuma teave projekti, projektiomaniku, eri liiki riskide, investori õiguste, investeeringu liigi ja muu taolise kohta.

7.6.2. Finantsinspeksioon ei hinda ega kiida heaks üksikuid investeerimise põhiteabedokumente, kuid võib paluda eelteavitust põhiteabedokumendi kohta vähemalt seitse päeva enne selle avaldamist investoritele. Finantsinspeksiooni pädevuses on kohaldada õigus- ja haldusnorme füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kes vastutavad investeerimise põhiteabedokumendis esitatud teabe ja selle tõlgete eest, kui teave on eksitav või ebatäpne või investeerimise põhiteabedokumendist on välja jäetud põhiteave, mis on vajalik selleks, et aidata investoritel otsustada projekti rahastamise üle.

7.6.3. Ühisrahastusteenuse osutaja peab kehtestama protseduurireeglid põhiteabedokumendi sisu selguse ja täielikkuse hindamiseks, puuduste tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks ning neid reegleid rakendama. Põhiteabedokumendis vea või ebatäpsuse tuvastamisel peab ühisrahastusteenuse osutaja projektiomanikku veast või ebatäpsusest teavitama. Kui projektiomanik teeb põhiteabedokumendis muudatusi, peab ta sellest teavitama ühisrahastusteenuse osutajat, kes omakorda teavitab muudatustest viivitamatult investoreid. Põhiteabedokumendi koostamisel peab lähtuma ESMA RTS-is²³ sätestatud nõuetest ning kasutama RTS-i lisas esitatud vormi²⁴.

²² Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex VIII, Draft RTS pursuant to Article 21(8) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 118-128. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

²³ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex IX, Draft RTS pursuant to Article 23(16) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 129-144. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

²⁴ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex IX, Draft RTS pursuant to Article 23(16) of the ECSPR. Annex, Key investment information sheet model, 26.02.2021, lk 134-144. NB! Tegemist on RTS-

7.7. Turundusmaterjalidega seotud nõuded

- 7.7.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab teenuse turustamisel lähtuma reklaamiseaduses²⁵ finantsteenuse reklaamile sätestatud nõuetest. Finantsteenuse reklaam peab sisaldama üleskutset tutvuda finantsteenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteerida asjatundjaga. Üleskutse peab olema esitatud selgel, kokkuvõtlikul ja eristuva viisil. Samuti peab ühisrahastusteenuse osutaja järgima reklaami üldnõudeid, mille kohaselt ei tohi reklaam olla muu hulgas eksitav ega vastuolus heade kommete ja tavadega.

8. **Aruannete esitamine Finantsinspeksioonile**

- 8.1. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtimiskord ja sisekontrollimehhanismid peavad tagama täielike ja täpsete andmete tähtaegse esitamise Finantsinspeksioonile. Juhtimiskorras peab olema fikseeritud, kelle ülesandeks on aruannete esitamine Finantsinspeksioonile ja milliste kontrollprotseduuridega tagatakse Määruse artiklis 16 nõutud andmete täielikkus, vastavus nõuetele ning tähtaegne esitamine. Ühisrahastusteenuse osutaja juhtorgan vastutab asjakohase korra ja sisekontrolli mehhanismide regulaarse ülevaatamise eest ning tagab nende ajakohasuse ja tõhususe.
- 8.2. Andmete esitamise nõuete korrektseks täitmiseks peab ühisrahastusteenuse osutaja arvestust ühisrahastusplatvormil iga vahendatud ühisrahastuspakkumise kohta projektiomanike, investorite ja emiteeritud instrumentide lõikes. Finantsinspeksioon eeldab, et esitatud aruannete koostamisel kasutatud algandmete allikaks olevaid dokumente säilitab ühisrahastusteenuse osutaja püsival andmekandjal vähemalt viis aastat.
- 8.3. Kui ühisrahastusteenuse osutaja pakub ka Määruse kohaldamisalasse mittekuuluvate ühisrahastusprojektide rahastamist, on andmete esitamiseks vajalik asjakohane andmebaas üles ehitada viisil, mis võimaldab eristada Määruse artikli 16 alusel esitatavaid andmeid.
- 8.4. Üldised nõuded aruannete esitamisele
- 8.4.1. Ühisrahastusteenuse osutaja peab Määrusega kehtestatud andmete esitamisel lähtuma ESMA rakenduslikus tehnilises standardis (edaspidi ITS)²⁶ ja rahandusministri määruses²⁷ sätestatud nõuetest.
- 8.4.2. Määrusega kehtestatud aruanded esitatakse andmekogumisportaali kaudu. Ühisrahastusteenuse osutaja peab andmete esitamisel järgima XML formaadis esitamisele kuuluvate aruannete esitamise tingimusi. Andmekogumisportaali ja XML formaadis andmete esitamise kohta leiab teavet Finantsinspeksiooni veebilehelt.
- 8.4.3. Aruannete esitamiseks peab ühisrahastusteenuse osutajal olema ülemaailmselt juriidilise isiku identifitseerimiseks kasutatav tunnus - LEI (Legal Entity Identifier). Teabe korrektseks esitamiseks on oluline, et ka juriidilisest isikust projektiomanike kohta esitatakse aruannetes projektiomaniku juriidilise isiku tunnus (LEI). Kui projektiomanik on füüsiline isik, tuleb projektiomaniku tunnuse

i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

²⁵ Reklaamiseadus. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/101072020013?leiakehtiv>.

²⁶ Consultation Paper. Draft technical standards under the ECSP Regulation. Annex X, Draft ITS pursuant to Article 16(3) of the ECSPR, 26.02.2021, lk 145-152. NB! Tegemist on RTS-i projektiga. Lõplik dokument lisatakse RTS-i jõustumisel. Arvutivõrgus: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-36-2201_cp_-_ecspr_technical_standards.pdf.

²⁷ Viide lisatakse rahandusministri määruse jõustumisel.

Finantsinspeksioon

määramiseks kasutada komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/590²⁸ artiklis 6 sätestatud füüsilise isiku identifitseerimisandmete reegleid.

- 8.4.4. Aruanded peavad sisaldama andmeid kõigi ühisrahastuspakkumiste kohta, sealhulgas nende kohta, mis ei leidnud kalendriaasta jooksul rahastamist. Ühisrahastusteenuse osutaja peab tagama, et Finantsinspeksioonile esitatud andmed on täielikud ja täpsed.

8.5. Esimene aruandeperiood ja esitamisele kuuluvate andmete puudumine

- 8.5.1. Määruses sätestatud andmed tuleb esimest korda esitada perioodi kohta, milleks on ajavahemik tegevusloa saamise hetkest kuni kalendriaasta lõpuni. Edaspidi esitatakse andmed iga kalendriaasta kohta kord aastas veebruari lõpuks. Kui ühisrahastusteenuse osutaja ei ole tegevust pärast tegevusloa saamist alustanud, aga andmete esitamise aeg on kätte jõudnud, tuleb esitada tühi aruanne. Samamoodi tuleb tühi aruanne esitada juhul, kui ühisrahastusteenuse osutaja ei ole ühtegi sellist ühisrahastuspakkumist avaldanud, mille kohta Määruses nõutakse teabe esitamist.

8.6. Andmete kontroll, töötlemine ja edastamine ESMA-le

- 8.6.1. Finantsinspeksioonile esitatud andmete õigsuse ja tähtaegsuse eest vastutab ühisrahastusteenuse osutaja. Ühisrahastusteenuse osutaja peab eraldama piisava ressursi, mis tagaks täielike ja õigete andmete õigeaegse esitamise Finantsinspeksioonile. Pärast andmete kättesaamist kontrollitakse andmete vastavust Määruse ja selle alusel kehtestatud standardite nõuetele, ei kontrollita andmete tehnilist ja sisulist õigsust. Tuvastatud vigadest teavitatakse andmete esitajat. Pärast veateate kättesaamist tuleb andmed parandada ja viivitamatult uuesti esitada. Andmete uuesti esitamisel tuleb andmekogumisportaali lisada esitamise põhjendus. Finantsinspeksioon edastab kogutud andmed ESMA-le tehes enne andmete edastamist projektiomanike kohta esitatud andmed anonüümseks.

9. Finantsjärelevalve

- 9.1. Finantsjärelevalvet tehakse avalikes huvides. Järelevalve ülesanne on seista hea, et täidetakse ühisrahastusteenuse osutaja suhtes kehtestatud avalik-õiguslikke norme.
- 9.2. Finantsinspeksioon juhindub oma tegevuses õigusaktidest ja finantsjärelevalves rahvusvaheliselt tunnustatud tavadest, tegutsedes avatult ja läbipaistvalt ning rakendades häid juhtimistavasid. Finantsinspeksiooni järelevalvetoimingute sagedus ja rakendatavad meetodid arvestavad finantsjärelevalve subjekti suurust, tegevuse mõju finantsüsteemile ning tegevuse laadi, ulatust ja keerukust, lähtudes proportsionaalsuse põhimõttest.
- 9.3. Finantsinspeksiooni tegevuse rahastamise allikas on finantsjärelevalve subjektide makstavad järelevalvetasud ja menetlustasud. Ühisrahastusteenuse osutaja tasub Finantsinspeksioonile järelevalvetasu FIS-is sätestatud mahu.
- 9.4. Finantsinspeksioonile esitatud tarbijakaebuste, järelevalvelise aruandluse ning muu kogutud teabe pinnalt hindab Finantsinspeksioon ühisrahastusteenuse osutaja organisatsiooni ja tegevust ning rakendab vajaduse korral ühisrahastusteenuse osutaja suhtes õiguslikke abinõusid, et ühisrahastusteenuse osutaja viiks oma organisatsiooni ja tegevuse kooskõlla kohalduvate normidega.
- 9.5. Finantsinspeksioon kontrollib finantsjärelevalve käigus ühisrahastusteenuse osutaja sise-eeskirjade vastavust Määruses ja muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuetele. Ühisrahastusteenuse

²⁸ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/590, 28. Juuli 2016, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 600/2014 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad pädevatele asutustele tehingutest teatamist. Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R0590&from=en>

Finantsinspeksioon

osutaja formaliseerib sisereeglid kirjalikult, need peavad koostoimes olema ajakohased ning kergesti tuvastatavad, selged ja läbipaistvad. Sise-eeskirjad peavad vastama teenuseosutaja tegelikule tegevusele ja selgitavad töötajatele üheselt käitumismudeleid erinevates olukordades. Sise-eeskirjad on iga ettevõtte puhul ainulaadsed, need peavad arvestama teenuseosutaja tegevuse laadi, ulatust ja keerukuse astet ning tagama Määruses ja muudes asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuete täitmise.

- 9.6. Kohaldatava järelevalvelise meetme valib Finantsinspeksioon sellise, mida ta konkreetse järelevalvesubjekti puhul hindab kõige efektiivsemaks ning proportsionaalsemaks tema tegevuse Määruse või muude õigusaktidega vastavusse viimiseks ning teenuseosutaja klientide huvide kaitseks. Sellisteks meetmeteks võivad olla üksikult või kombineerituna teiste meetmega näiteks kohapealse kontrolli või kaugkontrolli teostamine, teabe või dokumentide nõudmine ühisrahastusteenuse osutajaga seotud isikutelt või ettekirjutuse tegemine, millega nõutakse, et isik peataks ajutiselt oma tegevuse või lõpetaks õigusrikkumisena käsitatava tegevuse ja hoiduks selle tegevuse kordamisest jmt.
- 9.7. Finantsinspeksioonil on õigus ühisrahastusteenuse osutaja tegevusluba tunnistada kehtetuks vastavalt asjakohastes õigusaktides sätestatud tingimustele.